
Sjukskötarpprofessionen på akutmottagningen

MARJA RENHOLM, ELINA KOOKA OCH JULIE CONSIDINE

Akutmottagningar är dynamiska miljöer fulla av aktivitet som spelar en avgörande roll för att producera och ge tillgång till hälso- och sjukvård. På mottagningen sköter akutvårdspersonalen patienter med överraskande och ospecifika problem, och situationerna gäller ofta liv eller död (1). Akut omvårdnad är en definierad specialitet inom sjukskötarpprofessionen som fokuserar på omhändertagande av akuta patienter eller patienter i ett kritiskt stadium av sin sjukdom eller en skada. En akutsjukskötare är en erfaren legitimerad sjukskötare som är specialiserad på att ta hand om patienter som antingen är akut kritiskt skadade eller akut allvarligt sjuka(2).

SKRIBENTERNA

Marja Renholm, HvD är ledande översköterska på Hucs och har tidigare varit ledande översköterska på akutmottagningen på Hucs.

Elina Kooka, HvM är doktorand vid Uleåborgs universitet och klinisk lärare i hälsovetenskaper vid akutmottagningen vid Hucs. Hennes forskning gäller effektiviteten av utbildning av akutsjuksvårdsskötare.

Julie Considine är professor i hälsovetenskap vid Deakin University and Eastern Health, ett av Victorias största hälsocenter. Hon är känd både nationellt och internationellt för sin forskning och utbildning av akutsjuksvårdsskötare.

och vårdar patienter i alla åldrar med obe-stämnda sjukdomar och skador och med behov som är mer eller mindre brådskande och komplexa. Dessutom ger akutsjukskötarna vård och fattar beslut under osäkra omständigheter och tidspress. Akut omvårdnad har både i Finland och globalt sett lockat sjukskötare med olika bakgrunder och specialiteter, och det berikande utbyte av erfarenheter detta för med sig tillför arbetet vitalitet och ger kolleger, patienter och familjer stöd. Till exempel i Australien har akutsjukskötare ofta en stark bakgrund i internmedicin, kirurgi, intensivvård eller kardiologi, men också nyutexaminerade sjukskötare har klarat sig bra inom akut omvårdnad med lämplig övning och kliniskt stöd (6), som fokuserar på bred klinisk kunskap och färdighet, flexibla och anpassningsbara rutiner och stark interpersonell kompetens och undervisningsförmåga.

Syftet med och utmaningar för akutmottagningar

Akutsjuksvård fokuserar på patienter som kommer in med alla slags tillstånd, både akuta och kroniska sjukdomar, traumapatienter och kritiskt sjuka patienter. I många länder har antalet patienter som söker akutsjuksvård ökat. Ökad efterfrågan på akutvårdstjänster i kombination med en åldrande befolkning, ökat antal kroniska sjukdomar och minskat antal vårdplatser har fört med sig överbelastning på akutmottagningarna, vilket i sin tur leder till sämre behandlingsresultat för patienterna (3–5).

Akutsjukskötare måste ha en unik uppsättning kunskaper och färdigheter. De bedömer

Sjukskötareutbildning i Finland och Sverige

I Finland består sjukskötareutbildningen av tre års studier på yrkeshögskola (210 poäng enligt Europeiska systemet för överföring av studiemeriter [ECTS]) som leder till kandidatexamen (Bachelor) i vårdvetenskap. Kandidatexamen ger behörighet att arbeta som legitimerade sjukskötare. I Finland kallas denna examen yrkeshögskoleexamen sjukskötare (YH). Enligt finländsk lagstiftning är alla legitimerade sjukskötare behöriga att ansvara för patienters säkerhet och vårdbehov och att erbjuda evidensbaserad omvårdnad av hög kvalitet. Det finns ingen formell vidareutbildning för akutsjukskötare

i Finland. I det hänseendet skiljer sig Finland från Sverige och de övriga nordiska länderna, som alla har vidareutbildningsprogram i akut omvårdnad. Den svenska utbildningsmodellen för akutsjukskötare består av två nivåer. Först måste studeranden genomgå en treårig grundutbildning i omvårdnad. Efter ett års yrkeserfarenhet kan en sjuksköterska söka in till ett specialistsköterskeprogram med inriktning på något område inom akut omvårdnad. I Finland går det däremot att arbeta på en akutmottagning utan att vara specialiserad. Största delen av de sjukskötare som för närvarande arbetar på akutmottagningar i Finland är inte specialiserade på akut omvårdnad.

Utbildningsintervention inom akut omvårdnad i Finland

En utbildningsintervention har utvecklats av akutsjukvården vid Helsingfors universitetscentralsjukhus (Hucs) i samråd med yrkeshögskolan Arcada. Målet med interventionen var att förbättra akutsjuksköternas kliniska färdigheter och den evidensbaserade kompetensen inom akut omvårdnad. Innehållet togs fram av en panel bestående av multiprofessionella experter som själva arbetade i akutmottagningsmiljö, och det inriktades sedan på de teoretiska kategorierna i mätinstrumentet Nurse Competence Scale (NCS) (7). Interventionen var ett mångfasetterat utbildningsinitiativ som omfattade teoretiska föreläsningar, simulering, workshoppar och klinisk arbetsrotation. Interventionen räckte ett år. Lärarna var sjukskötare och läkare på akutmottagningen. Utbildningsinterventionen förbättrade sjuksköternas självskattade allmänna kompetensnivå (VAS-medeltalet ökade från 58,8 till 73,1) (Tabell I).

Tabell I. Akutsjukvårdssköternas självskattade kompetensnivå före och efter utbildningsinterventionen.

	Självskattning	
	före	efter
Kompetenskategori	N = 19	N = 18
Hjälpande roll	64,18	77,55
Undervisning – coachning	58,45	70,14
Diagnostiska funktioner	66,22	75,66
Administrativa funktioner	62,70	75,66
Terapeutiska interventioner	52,10	68,85
Kvalitetssäkring	45,41	70,98
Arbetsroll	58,37	72,87
Sammanlagd kompetens	58,20	73,10

Sjukskötareutbildning i Australien

I Australien måste akutsjukskötare genomgå den treåriga utbildningen Bachelor of Nursing, ett sjukhusbaserat program för sjukskötareutbildning som ger sjukvårdsstuderandena kompetens som legitimerade sjukskötare. Därefter följer en sex till tolv månader lång övergångsperiod till ett program för specialiseringspraktik, där allmänsjukskötaren blir yngre akutsjukskötare. Sedan återvänder sjukskötaren till universitetet för att genomgå specialiseringsutbildning i akut omvårdnad på nivåerna Graduate Certificate (ett år), Graduate Diploma (två år) och Masters (tre år). Utbildning i akut omvårdnad på nivån Graduate Certificate är grundkvalifikationen för akut omvårdnad i Australien. Programmet Graduate Certificate genomförs enligt en samarbetsmodell där universitetet står för kursinnehållet (teorin), medan studerandena utför avlönat arbete på akutmottagningar tre till fyra dagar i veckan och får stöd av sjukskötareutbildare för att omsätta teori i praktik. Studerande i akut omvårdnad måste också genomgå en krävande teoretisk och klinisk bedömning för att få sin specialitet för att de efter genomförd specialiseringsutbildning ska kunna arbeta självständigt inom alla områden på akutmottagningen, inklusive hjärt-lungräddning och triage. Australiska akutsjukskötare har ett omfattande arbetsfält och de har många självständiga roller inom omvårdnaden, särskilt när de arbetar inom hjärt-lungräddning och triage. De fattar många komplicerade kliniska beslut, som att ställa in parametrar för mekanisk ventilering, att fininställa doseringen för inotropisk läkemedelsbehandling och att sköta avancerad respiratorisk och hemodynamisk övervakning. Allt detta ligger på en hög klinisk risknivå (8). Studerandena har sedan möjlighet att genomgå ytterligare utbildning på nivåerna Graduate Diploma eller Masters. Dessa kräver inte klinisk bedömning och studerandena sköter vanligen studierna på deltid på distans, medan de arbetar tre eller fyra dagar i veckan. Målet med studierna på dessa högre nivåer är att förbereda sjuksköterna för avancerade roller inom kliniskt arbete, administration, utbildning eller forskning.

Förslag för framtiden

I framtiden är det meningen att finländska akutmottagningar ska bemannas med akutläkare som är specialiserade på akutsjukvård. Den nya akutmottagningsmodellen avser att underlätta patientflödet, förbättra vårdkvaliteten, öka jämlikheten i vården och ge patienter och

Bild 1. En sköterska tar ofta emot patienten. Hucs, Akutmottagning. Foto: Laura Grönqvist.

familjer en positiv upplevelse. Övergången till specialiserad medicinsk personal på akutmottagningarna är en bra sak. Det är dock akutsjukskötarna som ansvarar för patienttriage, en första bedömning och interventioner före den medicinska bedömningen (Bild 1). Akutsjukskötarna ansvarar också för fortlöpande bedömning, utvärdering av behandlingssvar, förebyggande av komplikationer, symtomatisk behandling, registrering av biverkningar och vid behov upptrappning av behandlingen. Akutsjukskötare utgör merparten av arbetskraften på akutmottagningen och är mest närvarande av alla yrkesgrupper. Patientsäkerheten och vårdkvaliteten förbättras om sjukskötarna är välutbildade (9–12) och om relationen mellan sjukskötare och läkare är effektiv (13–14). Därför betonar den nya teammodellen för akutmottagningar samarbete mellan sjukskötarna och läkarna för att ge högkvalitativ evidensbaserad vård. Det är väsentligt att det finns specialiserade sjukskötare och läkare på akutmottagningen, så att akutsjukvårdsexpertis och lagarbete kan användas för patientens bästa.

Sammanfattning

Akutsjukskötare måste ha unik kunskap och kompetens för att framgångsrikt kunna tillhandahålla akutsjukvård och för att fungera på toppen av sin förmåga, till förmån för patienterna, familjerna och hälso- och sjukvårdssystemet. Om Finland ska kunna

uppfylla de hälso- och sjukvårdskrav som medborgarna nu och i framtiden ställer och säkerställa tillgång till modern evidensbaserad akutsjukvård av hög kvalitet, är det av yttersta vikt att vi inför ett nationellt program för utbildning inom akut omvårdnad.

Marja Renholm
marja.renholm@hus.fi

Referenser

1. Duffield C.M, Conlon L, Kelly M, Catling Paul C, Stasa H. The emergency department nursing workforce: local solutions for local issues. *International Emergency Nursing*, 2010;18:181–187.
2. ENA. Competencies for Clinical Nurse Specialists in Emergency Care. 2012.
3. Anneveld M, Van der Linden C, Grootendorst D, Galli Leslie M. Measuring emergency department crowding in an inner city hospital in The Netherlands. *International Journal of Emergency Medicine*.2013;6:21.
4. O'Connor E, Gatiem M, Weir C, Calder L. Evaluating the effect of emergency department crowding on triage destination. *International Journal of Emergency Medicine*. 2014;7:16.
5. Considine J, Jones D, Pilcher D, Currey J. Patient physiological status during emergency care and rapid response team or cardiac arrest team activation during early hospital admission. *European Journal of Emergency Medicine* 2016. Available on line 06/02/2016 <http://journals.lww.com/euro-emergencymed/toc/publishahead>.
6. Morphet J, Kent B, Plummer V, Considine J. Profiling nursing resources in Australian emergency departments. *Australasian Emergency Nursing Journal*. 2016;19:1–10.
7. Meretoja R. Nurse competence scale. Avhandling. Turun yliopiston julkaisuja. 2003. Serie D, del 578. Åbo universitet Åbo.
8. Morphet J, Kent B, Plummer V, Considine J. The effect of transition to specialty practice programs on Australian emergency nurses' professional development, recruitment and retention. *Australasian Emergency Nursing Journal*. 2015;18:204–211.
9. Tourangeau A, Giovannetti P, Tu J, Wood M. Nursing-related determinants of 30-day mortality for hospitalized patients. *Canadian Journal of Nursing Research*. 2002;35:71–88.
10. Aiken LH, Clarke SP, Cheung RB, Sloane DM, Silber JH. Educational levels of hospital nurses and surgical patient mortality. *JAMA*.2003;290:1617–20.
11. Aiken LH, Sloane DM, Bruyneel L, Van den Heede K, Griffiths P, Busse R, Diomidous M, Kinnunen J, Kózka M, Lesaffre E. Nurse staffing and education and hospital mortality in nine European countries: a retrospective observational study. *The Lancet*. 2014;383:1824–30.
12. Griffiths P, Ball J, Murrells T, Jones S, Rafferty AM. Registered nurse, health care support worker, medical staffing levels and mortality in English Hospital Trusts: a cross-sectional study. *BMJ Open*. 2015;1–16.
13. Estabrooks CA, Midodzi WK, Cummings GG, Ricker KL, Giovannetti P. The impact of hospital nursing characteristics on 30-day mortality. *Nursing Research*. 2005;54:74–84.
14. Riskin A, Erez A, Foulk TA, Kugelman A, Gover A, Shoris I, Riskin KS, Bamberger PA. The impact of rudeness on medical team performance: a randomized trial. *Pediatrics*.2015;136:487–495.

Summary

Professional nursing in emergency departments

Emergency departments (ED) are busy and dynamic environments, and play a vital role in delivery of and access to health care. In an ED, emergency practitioners care for patients with unanticipated and undifferentiated problems, often dealing with life-and-death situations. Emergency Nursing is a defined nursing specialty within the field of professional nursing, focusing on the care of patients in emergency or in the critical phase of their illness or injury. An emergency nurse is an experienced registered nurse who specializes in providing care for patients who are acutely either critically injured or severely ill.